

อาหารสมอง

● **วรากรณ์ สามโกเศศ**
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

บเพื่อสนับสนุนบรรยากาศของความสบายๆ และความสุขในช่วงปีใหม่ที่ผมขอเขียนเรื่องเบาๆ ที่มีความสุขและขออาราธนาพลาณาพแห่งความดี ความงาม และความจริง ได้โปรดอภิบาลท่านผู้อ่านที่เคารพทุกท่านครับ

เรื่องหนึ่งแห่งความสุขในช่วงปีใหม่สำหรับคนไทยก็คือความสำเร็จของทีมฟุตบอลไทยในการครองแชมป์

ASEAN Football Championship (AFF Championship) หรือที่เรียกกันว่าถ้วย **AFC Suzuki** (เดิมชื่อ Tiger Cup ตามชื่อเบียร์ ต่อมาเปลี่ยนชื่อเพราะได้สปอนเซอร์ใหม่) ที่มาเลเซียเมื่อเร็วๆ นี้ อย่างตื่นเต้นยิ่ง

ทำไมคนไทยจึงดีใจ ภูมิใจกับชัยชนะของกีฬาไม่ว่าแชมป์วอลเลย์บอลหญิงเอเชียเมื่อกลางปีนี้ (ตอนนี้ลืมหมดแล้ว) หรือชัยชนะของฟุตบอลไทย? คำตอบก็คือ **10 ปีที่ผ่านมาคนไทยแทบไม่พานพบสิ่งน่าชื่นชมเลย** เรามีตั้งแต่ความไม่พอใจหลายรัฐบาลที่ปกครอง การประท้วงกัน ครั้งแล้วครั้งเล่าจนเสียชีวิตกันมากมายหลายครั้งหลายหนจนชินชา ปัญหาและการสูญเสียของชายแดนภาคใต้ นำท่วมมหาโหด ภาวะเศรษฐกิจที่เป็นปัญหา จนถึงภัยแล้งในปัจจุบัน และประการสำคัญที่สุด พระพลาณามัยขององค์พระประมุข

ข้อมูลเพิ่มเติมก็คือ **ถ้วยนี้เราไม่ได้ครองมา 12 ปีแล้ว** (หลังจากเป็นแชมป์ในปี 2002 แล้ว ต่อมาแชมป์ก็คือสิงคโปร์ติดกันสองครั้ง เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์อีกครั้ง) ส่วนเหรียญทองฟุตบอลซีเกมส์เราก็พลาดมา 2 ครั้งต่อเนื่องกันก็คือทีมมาเลเซีย (2009 และ 2011) เราเพิ่งได้เหรียญทองในปี 2013 หลังจากครองมาทุกครั้งตั้งแต่ปี 1993 จนถึง 2007

เมื่อมีเรื่องชุ่มชื่นหัวใจไหลซึ้นมากก็ต้องเฮกันบ้างเป็นธรรมดา และเมื่อพยายามมองหา

ซีโร่ชื่อ 'ซีโก้'

ซีโร่ที่ไม่สี่แล้ว ซีโร่ด้านกีฬาจึงเกิดขึ้น และซีโร่ที่เข้ามามีความหมายในปัจจุบันก็คือโค้ชทีมชาติไทย **เกียรติศักดิ์ เสนาเมือง** หรือ **ซีโก้**

ทำไมดอนวอลเลย์บอลหญิงได้เป็นแชมป์เอเชียจึงไม่มีใครรู้จักชื่อโค้ชมากเท่าซีโก้ รู้จักกันแค่ชื่อผู้เล่น แต่มาครั้งฟุตบอลกลับดังทั้งโค้ชและผู้เล่นหลายคน คำตอบก็คือประเพณีที่ติดมาจากฟุตบอลในระดับโลกที่ทำให้เกียรติโค้ชหรือบางแห่งเรียกว่าผู้จัดการเป็นพิเศษ เหมือนอเมริกาฟุตบอล บาสเกตบอล รักบี้ ฯลฯ

ชัยชนะของไทยครั้งนี้ต้องยอมรับว่าซีโก้มีบทบาทสำคัญ ในช่วงเวลาหนึ่งของยุคที่ผ่านมาเราใช้โค้ชต่างชาติซึ่งก็เป็นที่ชื่นชมกันอยู่พักหนึ่งจนคนไทยไม่มีโอกาสเป็นโค้ชทีมชาติไทยเลย เมื่อสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยยอมรับซีโก้ให้เป็นโค้ช เขาก็ทำได้สำเร็จ ชนะติดต่อกันมาตลอด และได้แชมป์ซีเกมส์เมื่อครั้งที่ผ่านมากในปี 2013 หลังจากถูกมาเลเซียยึดไปครอง 2 ครั้ง ต่อเนื่องกัน

ผมรู้จักซีโก้เป็นการส่วนตัวมานานพอสมควร นับตั้งแต่เข้ารับรางวัลศิษย์เก่าดีเด่นของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตเมื่อหลายปีก่อน และเขาได้ช่วยงานของมหาวิทยาลัยอยู่เนืองๆ จึงขออนุญาตเล่าจากมุมมองที่ผมเห็นเขา ประกอบกับการเป็นนักดูกีฬา และพยายามเรียนรู้เรื่องการเป็นโค้ชกีฬาในต่างประเทศมานานพอสมควร

หน้าที่ของโค้ชในประการแรกที่ผมเข้าใจก็คือการปลุกเร้า กระตุ้นให้ผู้เล่นมีพลังใจต่อสู้ระหว่างฝึกซ้อมและแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งก่อนการแข่งขันและตอนพักครึ่งเวลา (ดังที่เรียกกันว่า pep talk) ตลอดจนการสื่อสารผ่านคำพูดและภาษากายตลอดช่วงการแข่งขัน

อันนักกีฬานั้นถ้ายอมรับว่าตนเองจะแพ้อย่างแน่นอนในการแข่งขันแล้ว ก็อย่าลงไปเล่นให้เสียเวลาเลยเพราะยอมแพ้แน่นอน ประเพณีไทยโบราณก่อนออกไปรบจะมีพิธี

ที่เรียกว่า **"ตัดไม้ ช่มนาม"** ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะปลุกเร้าจิตใจผู้ออกไปรบให้ฮึกเหิม ในการชกมวยช่วงเวลาซึ่งนำหนักและพบกันกลางเวทีก่อนชกนั้นนักกีฬาแต่ละคนจะพยายามข่มคู่ต่อสู้ให้ถอดใจดังที่เรียกว่า psych-out ด้วยสายตาหรืออากัปกริยา

ก่อนการแข่งขันรักบี้ของทีม All Blacks หรือทีมชาติ New Zealand ซึ่งมีชื่อเสียงระดับพระกาฬ นักกีฬาทั้งหมดจะใช้พิธีของนักรบก่อนออกศึกชาวเมาลีซึ่งเป็นชนพื้นเมืองเรียกว่า Haka มาเต้นข่มใจคู่ต่อสู้ ทำเดินซึ่งขึงตาลถน แยกเขี้ยว กระเท็บเท้า ดุน่าเกรงขามเพื่อข่มให้ คู่ต่อสู้หวาดหวั่น

โค้ชต้องรู้จักใช้คำพูดเชิงจิตวิทยาให้ผู้เล่นมีใจฮึกเหิม ทั้งตอนมีแต้มนำและแต้มนตาม (พระราชกระแสให้กำลังใจนักกีฬาตอนพักครึ่งคือปัจจัยสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด) หน้าที่นี้สำคัญมากสำหรับโค้ช

หน้าที่อันที่สองก็คือการจัดการประสาน ควบคุม ดูแล กำกับ ให้นักกีฬา มีวินัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งซูเปอร์สตาร์ (มักมีพฤติกรรมไม่เชื่อฟังเพราะรู้ว่าโค้ชต้องง้อ) ในการฝึกซ้อมจริงจังอย่างเป็นระบบ รวมทั้งการเป็นผู้นำที่ทุ่มเทโดยมีการปกครองที่อยู่ใภ้ธรรมมีประสิทธิภาพ

หน้าที่อันที่สามคือการมีฐานวิชาความรู้ในการสอน ในการวางแผนเล่นเพื่อชัยชนะและแก้เกมส์ เก็บข้อมูล สະสมข่าวสาร (จริงหรือลวงจากฝั่งคู่ต่อสู้) การมีข้อมูลที่ถูกต้อง

เกี่ยวกับสภาพความพร้อมด้านร่างกาย และจิตใจของผู้เล่นทุกคน (ระแวงระวังการมีผู้มาอวแไวให้ล้มฟุตบอลด้วย)

หน้าที่อันที่สี่คือมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนดู ผู้บริหารสมาคม (หรือเจ้าของ) ผู้จัดการทีม สื่อ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด เรื่องนี้ละเอียดอ่อนมากในวงการฟุตบอลไทยเพราะการเมืองทุกระดับเข้ามาเกี่ยวพันหากการจัดการทีมมีจุดอ่อน

หน้าที่สุดท้ายคือตนเองต้องเข้าใจยอมรับและเตรียมพร้อมการขึ้นลงของชื่อเสียง ก็พามีแพ้และชนะได้เสมอ ไม่มีใครได้บันดลให้ชนะได้ทุกครั้ง จะต้องมืช่วงเวลาที่ดีตกต่ำและรู้จักจัดการจิตใจและพฤติกรรมของตนเองเพื่อให้คืนกลับมาสู่สถานะของผู้ชนะให้ได้

ซีโก้ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าเราสามารถทำสิ่งเหล่านี้ได้ดี มิฉะนั้นทีมไม่สามารถชนะได้อย่างแน่นอน สิ่งสำคัญที่ซีโก้มีก็คือบุคลิกอันอ่อนน้อม สุภาพ ให้เกียรติคนอื่น

โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นคนที่สามารถจัดการความสัมพันธ์กับคนอื่นได้ดีมาก

คนเวียตนามรักใคร่ซีโก้ ชื่อ “เกียรติศักดิ์” นั้นคนเวียตนามรู้จักแทบทั้งนั้นหลังจากไปเล่นฟุตบอลลีกที่นั่นอยู่ 2 ปี เขาเป็นที่รักของคนดูมิใช่เพราะยิงประตูได้มากแต่เพียงอย่างเดียว หากเขาแสดงความจริงใจ ความปรารถนาดี และมีความซื่อสัตย์ต่อคนดู (การดีลังกาเป็นลายเซ็น หรือเอกลักษณ์ของเขา)

ว่าไปตามจริงแล้ว การเป็นโค้ชก็พากับการเป็นพ่อเป็นแม่ และเป็นครูที่ดีนั้นไม่แตกต่างกันมากนักเพราะต้องปลูกเร้าเด็กให้มีความกล้าใจที่เข้มแข็งด้วยความหวัง ลงมือฝึกฝนปฏิบัติอย่างจริงจัง และรักในสิ่งที่ทำและพัฒนาตนให้สอดคล้องกับความรักนั้น

ซีโก้ยังมีเส้นทางที่ต้องเดินอีกยาวไกลก่อนที่จะเข้าไปนั่งในหัวใจของพวกเขาเราอย่างถาวร แต่เท่าที่ผ่านมาก็เรียกได้ว่าได้ผ่านประตูหัวใจของพวกเขาเข้ามาในระดับหนึ่งแล้ว ขอให้เดินไปข้างหน้าอย่างระมัดระวังพร้อมยึดมั่น “**ธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม**” ข้อความซึ่งจารึกไว้เหนือประตูทางเข้ามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต